

РЕЦЕНЗІЯ

**на дисертаційну роботу ГНІДЬ Марії Романівни
«Клініко-лабораторне обґрунтування профілактики та лікування
захворювань тканин пародонта у хворих на подагру», представлену на
здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 22 «Охорона здоров'я»
за спеціальністю 221 «Стоматологія»**

АКТУАЛЬНІСТЬ ТЕМИ

Сучасними науковими дослідженнями неодноразово доведено значну поширеність захворювань тканин пародонта в широких вікових межах і недостатню у ряді випадків ефективність місцевого стоматологічного лікування. Безсумнівно, це свідчить про актуальність даної проблеми, яка виходить за рамки стоматології, має важливе медико-соціальне значення, та потребує розпрацювання нових ефективних патогенетично спрямованих методів лікування.

На виникнення та перебіг дистрофічно-запальних захворювань тканин пародонта важливий вплив мають наявні в пацієнтів загальносоматичні захворювання. Саме тому, важливим напрямком наукових досліджень є вивчення взаємозв'язків уражень тканин пародонта із захворюваннями систем організму, що дозволяє скласти більш чітку уяву сутності генезу патології пародонта на тлі соматичних захворювань і опрацювати відповідні лікувально-профілактичні заходи.

Проблема ревматологічних захворювань у цілому й подагри зокрема, внаслідок її великого соціального значення, є важливою проблемою сучасної медицини. За даними епідеміологічних досліджень, поширеність подагри серед дорослого населення коливається до 3% у різних країнах світу. У країнах Європи близько 2% дорослого населення відзначають подагру, а серед чоловіків віком від 50 років — майже 6%. Захворюваність на подагру неухильно зростає насамперед у благополучних, розвинених країнах світу.

Незважаючи на активну поширеність даного захворювання, що спостерігається в останні десятиліття, незаперечний вплив патогенетичних механізмів перебігу на стан тканини пародонта, особливості перебігу захворювань пародонта в даного контингенту хворих досі не вивчені, а відповідно не розроблені ефективні лікувально-профілактичні схеми. Дисертаційна робота Гнідь Марії Романівни, яка присвячена покращанню якості стоматологічної допомоги хворим на подагру, є, таким чином, актуальним науковим дослідженням.

Дисертаційна робота Гнідь М.Р. є фрагментом комплексної науково-дослідної теми кафедри терапевтичної стоматології, пародонтології та стоматології факультету післядипломної освіти Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького „Порушення метаболізму та його вплив на розвиток поєднаної стоматологічної та соматичної патології”. Номер державної реєстрації 0120U002131; шифр роботи ІН.30.000.004.20. У дисертації виконано окремі фрагменти названої теми.

**СТУПІНЬ ОБҐРУНТОВАНOSTІ НАУКОВИХ ПОЛОЖЕНЬ,
ВИСНОВКІВ І РЕКОМЕНДАЦІЙ, СФОРМУЛЬОВАНИХ У
ДИСЕРТАЦІЇ, ЇХ ДОСТОВІРНІСТЬ І НОВИЗНА**

У даному дослідженні автор поставила за мету клініко-лабораторне обґрунтування ефективності профілактики та лікування захворювань пародонта в хворих на подагру за результатами клінічних, біохімічних, імунологічних та фізико-хімічних досліджень крові та ротової рідини.

Уперше на основі проведеного дослідження стану тканин пародонта, встановлено поширеність, діагностичну структуру та визначено особливості клінічного перебігу захворювань тканин пародонта в хворих на подагру. Вивчено етіопатогенетичні механізми розвитку запальних захворювань пародонта на тлі подагри з використанням проведених лабораторних досліджень.

Автором опрацьовано та апробовано комплекс лікувально-профілактичних заходів із застосування відповідної підтримувальної терапії з використанням патогенетично обґрунтованої схеми фармакотерапії генералізованого пародонтиту в хворих на подагру. Отримано достовірні позитивні безпосередні та віддалені результати лікування. Показано, що використання розроблених лікувальних моделей сприяє ліквідації запалення та тривалій клінічній стабілізації патологічного процесу в тканинах пародонта хворих із подагрою, викликає стійку ремісію хвороби.

Обґрунтованість і достовірність отриманих результатів дослідження забезпечені достатньою кількістю клінічного матеріалу, високим методичним рівнем методів досліджень. Вивчення пародонтологічного статусу проведено в 230 пацієнтів мужчин віком від 30 до 59 років, з яких 150 – хворі на подагру та 80 осіб, не обтяжених ревматологічною патологією. Використані методи клінічно-лабораторного дослідження адекватні поставленим задачам дисертаційної роботи та дозволяють отримати вірогідні результати.

З урахуванням результатів проведених клінічних і лабораторних досліджень, автором було розроблено схему комплексного лікування та профілактики генералізованого пародонтиту в хворих із подагрою. Комплекс включав декілька етапів, послідовність яких була зумовлена клінічними проявами обох патологій.

Отримані автором результати апробації запропонованої схеми лікування базуються на комплексному лікуванні 35 хворих на генералізований пародонтит та в порівнянні з лікуванням 35 хворих ідентичних за віком, статтю та діагнозом, яким проводилась терапія загальноприйнятими методиками. Запропонований лікувально-профілактичний комплекс дав можливість досягти ремісії генералізованого пародонтиту, що також підтверджувалось позитивною динамікою низки параметрів імунізаційної реакції, маркерів пуринового та білкового обміну, фізико-хімічних показників ротової рідини в найближчі та віддалені терміни спостереження.

Наведені в дисертації положення, рекомендації та висновки обґрунтовані на підставі сучасних високоінформативних клінічно-лабораторних досліджень. При оцінці отриманих даних застосовувалися об'єктивні критерії та методи варіаційної статистики, тому результати є достовірними.

Практичне значення дисертаційної роботи полягає ще й у тому, що отримані результати вивчення поширеності та інтенсивності захворювань пародонта в хворих на подагру можуть бути використані при плануванні стоматологічної допомоги цій групі хворих. Опрацьовані лікувально-профілактичні методи для захворювань пародонта хворих на подагру дозволяють значно підвищити його ефективність.

Результати дисертаційного дослідження впроваджено в практичну стоматологію, а також в курс лекцій та практичних занять кафедри терапевтичної стоматології, пародонтології та стоматології ФПДО Львівського національного медичного університету імені Данила Галицького.

РЕПРЕЗЕНТАТИВНІСТЬ РЕЗУЛЬТАТІВ

Дослідження базується на вдалому плануванні наукових досліджень із застосуванням комплексного підходу, використанні сучасних методик, достатній кількості та тривалості спостережень, адекватній статистично-математичній обробці отриманих результатів, що дозволило ґрунтовно аргументувати положення та висновки дисертаційної роботи.

ВІДПОВІДНІСТЬ ДИСЕРТАЦІЇ ПРОФІЛЮ СПЕЦІАЛІЗОВАНОЇ ВЧЕНОЇ РАДИ

За змістом дисертаційна робота Гнідь Марії Романівни „Клініко-лабораторне обґрунтування профілактики та лікування захворювань тканин пародонта у хворих на подагру” представлена на здобуття ступеня доктора філософії повністю відповідає спеціальності 221 Стоматологія.

АНАЛІЗ ЗМІСТУ ДИСЕРТАЦІЇ

Дисертаційна робота побудована за класичною схемою: складається із вступу, огляду літератури, опису матеріалу та методів дослідження, 3-ьох розділів власних досліджень, аналізу та узагальнення отриманих результатів, висновків, додатків і списку літератури.

Дисертаційна робота викладена на 189 сторінках друкованого тексту, з яких 146 сторінок основного тексту. Список літератури містить 276 найменувань, з яких 174 – кирилицею 102 – латиницею. Додатки містять список опублікованих автором праць, перелік заходів на яких викладені основні положення дисертації та 8 актів впровадження. Робота ілюстрована 18 таблицями і 24 рисунками.

Вступ та огляд літератури засвідчують високу обізнаність автора з предметом дослідження й обґрунтовують актуальність теми та вибір методів дослідження. У розділі „Вступ”, який викладено на 6 сторінках, автором представлено проведений аналіз вивчених літературних джерел, обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, окреслено питання актуальні в процесі вивчення теми. Також представлено мету та завдання дослідження, окреслено оригінальність здійснених досліджень, їх новизну та практичне значення.

У першому розділі «**Новітні аспекти взаємозв’язку захворювань пародонта та ревматологічної патології (огляд літератури)**», який складається із 3-ьох підрозділів, наведено аналіз доступних літературних джерел за тематикою дисертаційної роботи. Перший підрозділ присвячено дослідженню взаємозв’язків захворювань пародонта та коморбідної патології. У другому підрозділі авторка, на основі вивчених літературних джерел провела аналіз особливостей патогенезу та сучасної терапії подагри, які є причиною виникнення й ускладнюють перебіг стоматологічних захворювань. Показано, що наявні при подагрі порушення процесів перекисного окиснення ліпідів, обміну речовин, імунної системи,

мікроциркуляції призводять до пошкоджень тканин пародонта. У третьому підрозділі автором проаналізовано та систематизовано запропоновані методи лікування захворювань пародонта при супутніх ревматологічних захворюваннях. На сьогодні ця проблема є мало вивченою, запропоновані заходи для покращання стоматологічного статусу таких пацієнтів не є комплексними, не передбачають корекцій у патогенетичних та фармакотерапевтичних аспектах, не відповідають мотиваційним особливостям даної групи осіб.

Закінчується розділ висновком, що вказує на важливі напрямки проблеми, які вимагають подальшого дослідження. Розділ написано на 26 сторінках друкованого тексту, викладення змістовне та логічне.

У другому розділі „Матеріали та методи дослідження” детально подано загальну характеристику груп спостереження та описано методики клінічних і лабораторних досліджень, які є адекватними поставленій меті дослідження та сучасними за рівнем. Представлено розпрацьовані методики й схеми лікування та профілактики генералізованого пародонтиту для хворих із подагрю. Заслуговує схвалення чіткість і скорпульозність автора при характеристиці лікарських засобів, використаних у роботі. У цілому розділ викладений на 18 сторінках, ілюстрований 1 таблицею та 1 рисунком.

Третій розділ „Поширеність та інтенсивність захворювань тканин пародонта у хворих на подагрю” присвячений результатам вивчення поширеності, інтенсивності, особливостей перебігу запальних і дистрофічно-запальних захворювань пародонта в 150 хворих, на подагрю та 80 пацієнтів контрольної групи. У хворих основної групи виявлена висока поширеність захворювань пародонта, зокрема генералізованого пародонтиту. Це статистично більше, ніж у пацієнтів контрольної групи. Наявне системне захворювання сприяє раннім проявам і більш швидкому розвитку захворювань пародонта. Зі зростанням віку обстежених, із тривалістю подагри поширеність і тяжкість генералізованого пародонтиту зростає. Для об'єктивізації суджень використано вивчення індексних оцінок стану тканин

пародонта в досліджуваних групах. Багато уваги приділено гігієні ротової порожнини, що надзвичайно вірно, оскільки є однією з вагомих причин, що сприяють виникненню та ускладнюють перебіг стоматологічних захворювань у даної групи пацієнтів.

Розділ достатньо інформативний, складається з чотирьох підрозділів, викладений на 22 сторінках, ілюстрований 8 таблицями та 10 рисунками.

Четвертий розділ „Результати лабораторних досліджень сироватки крові та ротової рідини у хворих на генералізований пародонтит, асоційований з подагрю” складається з 4-ьох підрозділів. Результати проведених лабораторних досліджень засвідчили, що в хворих із генералізованим пародонтитом на тлі подагри встановлено порушення пуринового, білкового обміну, на що вказувало підвищення в сироватці хворих рівня сечової кислоти та сечовини. Негативні зміни в ліпідограмах, що проявлялися підвищенням рівня загального холестерину та ліпопротеїдів низької щільності, та зниженням ліпопротеїдів високої щільності, достеменно вказували на високий ризик розвитку атеросклерозу в хворих на подагру.

Автором описані результати дослідження фізико-хімічних властивостей ротової рідини в хворих із генералізованим пародонтитом, асоційованим з подагрю. Виявлені суттєві порушення гомеостазу ротової порожнини: спостережені явища гіпосалівації, зниження швидкості салівації, та, як наслідок, підвищення в'язкості ротової рідини, дестабілізація кислотно-лужної рівноваги за типом функціонального ацидозу.

Висновки до кожного підрозділу логічно підкреслюють доцільність використаних у лікуванні захворювань пародонта засобів для корекції виявлених порушень. Розділ викладено на 21 сторінці машинописного тексту, ілюстрований 5 таблицями та 6 рисунками.

У п'ятому розділі представлено результати оцінки ефективності комплексного лікування та профілактики генералізованого пародонтиту хворих на подагру за даними клінічного обстеження. Результати клінічно-

лабораторних досліджень хворих на генералізований пародонтит на тлі подагри, стали підставою для вибору лікарських засобів та опрацювання комплексу лікувально–профілактичних заходів, що дозволяють впливати на основні ланки патологічного процесу в пародонті. Представлено оцінку ефективності апробованих автором методів лікування, які підтверджено позитивною динамікою клініко-лабораторних показників і скороченням терміну лікування.

Комплексне лікування генералізованого пародонтиту проведено 70 чоловікам хворим на подагру. В основній групі (35 осіб) пацієнтів лікували згідно розпрацьованої автором лікувально-профілактичної схеми. У групі контролю (35 осіб) для лікування генералізованого пародонтиту використовували загальноприйняті методи лікування. Лікування генералізованого пародонтиту хворим на подагру з використанням опрацьованих схем допомогло досягнути поліпшення стану пародонта за клінічними та лабораторними ознаками порівняно із результатами терапії осіб контролю.

Запропонований лікувально-профілактичний комплекс дав можливість досягти ремісії генералізованого пародонтиту, що також підтверджувалось позитивною динамікою низки параметрів імунізаційної реакції, маркерів пуринового та білкового обміну, фізико-хімічних показників ротової рідини безпосередньо після лікування та у віддалені терміни – через 1, 6 та 12 місяців. Порівняно з контрольною групою отриманий більш ефективний результат лікування генералізованого пародонтиту.

Розділ викладено на 17 сторінках друкованого тексту, містить 4 таблиці та 7 рисунків.

Заключний розділ дисертаційної роботи містить аналіз і узагальнює результати проведених досліджень. У ньому приведене обґрунтоване обговорення результатів клінічних та лабораторних досліджень і теоретично доведена доцільність і ефективність запропонованих методів лікування генералізованого пародонтиту в хворих на подагру. Дисертаційну роботу

завершують 6 висновків, які логічно пов'язані з результатами роботи та є їх наслідком.

Додатки містять інформацію щодо друкованих робіт здобувача та акти впровадження результатів дослідження в навчальну підготовку лікарів та в закладах практичної медицини.

ПОВНОТА ВИКЛАДУ ОСНОВНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ДИСЕРТАЦІЇ У НАУКОВИХ ФАХОВИХ ВИДАННЯХ

Результати дисертаційної роботи висвітлені в 9 наукових працях, з них – 6 статей у наукових фахових виданнях, рекомендованих МОН України та 3 – у збірниках матеріалів наукових конференцій.

Матеріали дисертаційної роботи доповідалися на вітчизняних та закордонних науково-практичних конференціях.

Зауваження до дисертаційної роботи.

1. У третьому підрозділі першого розділу автор велику увагу приділила опису загальних та місцевих методів лікування генералізованого пародонтиту. На мою думку, доцільно було б представити наявні в науковій літературі методи та засоби лікування захворювань пародонту саме при ревматологічних захворюваннях.
2. Представлену в підрозділі 2.5 другого розділу схему (рис.2.1) необхідно було б для кращого сприйняття розділити окремо на схему лікування та профілактики.
3. Доцільно було б проілюструвати дисертаційну роботу рентгенологічними знімками стану тканин пародонта хворих після проведеного лікування.
4. Наведений на початку перелік умовних скорочень не завжди використовується подалі в тексті.

Однак ці зауваження не впливають на наукову значимість, достовірність отриманих результатів і висновків та новизну виконаної дисертаційної роботи.

Під час рецензування, в порядку наукової дискусії виникли наступні запитання:

1. Як впливають препарати терапії основного соматичного захворювання на стоматологічний статус пацієнтів із подагрою?
2. Яке значення показників проведеної Вами індексної об'єктивізації пародонтологічного статусу хворих на подагру?
3. Які ушкодження твердих тканин зубів та захворювання слизової оболонки порожнини рота були виявлені Вами в обстежених із подагрою?

ВИСНОВОК

Дисертаційна робота Гнідь Марії Романівни „Клініко-лабораторне обґрунтування профілактики та лікування захворювань тканин пародонта у хворих на подагру” відповідає вимогам ПОРЯДКУ, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12 січня 2022 року, до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 221 Стоматологія з галузі знань 22 Охорона здоров'я.

Доцент кафедри
терапевтичної стоматології, пародонтології
та стоматології факультету післядипломної освіти
Львівського національного медичного
університету імені Данила Галицького
кандидат медичних наук

ГОНТА З.М.